

Beretning

NÆM 1992:016

Sortebrødreklostret i Næstved

1437-udstikkerfløjen

Næstved bys markjorde

Sct. Mortens sogn,

Tybjerg herred,

Storstrøms amt.

Stednr. 05.07.07.

Indholdsfortegnelse.

Forhistorie	2
Områdets topografi	2
Målesystem	3
Undersøgelsen	3
Felt F	4
Felt K	5
Felt H	5
Sammenfatning	7

Bilag

Lagbeskrivelser

Tegningsliste

Fotoliste

Forside: Arkitekt Johan Georg Kretz' tegning af
Sortebrødregård fra 1835, set fra øst.

Forhistorie.

Da Næstved kommunens tekniske afdeling ved stadsgartner Kurt Petersen ønsker at omlægge Sortebrødreanlægget og eventuelt markere det fredede klosteranlægs beliggenhed i parken, blev der åbnet mulighed for at videreføre de arkæologiske undersøgelser, herunder at fastlægge 1437-udstikkerfløjens beliggenhed i forhold til hovedanlægget samt at fastslå fløjens udstrækning.

Områdets topografi.

Sortebrødreklostret blev, efter nedlæggelsen i 1531, omdannet til beboelse for byens borgere. Selve det fir-fløjede klosteranlæg blev nedrevet i 1552, hvor den daværende beboer fru Sophie Brade fik tilladelse til at genanvende byggematerialerne fra klosteranlægget til at forbedre herregården Sortebrødregårds bygninger. Yderligere forbedringer foretoges i 1564 af Sibylle Gyldenstjerne.

Den østlige udstikkerfløjs funktion i klostertiden er ikke kendt.

To udstikkerfløje til det fir-fløjede anlæg skulle, som det siden er blevet påvist (Palle Birk Hansen, Sortebrødreklostret i Næstved, i Liv og levn 3 - 1989) have udgjort en del af Sortebrødregård. Herregården blev i 1823 købt af Den Ostenfeldtske Stiftelse, som ønskede at omdanne gården til bolig for 12 enker. Bygningerne blev ved den lejlighed opmålt og tegnet, men blev nedrevet i 1840, hvor man opførte den nuværende fredede bygning ovenpå fundamenterne af den sydlige udstikkerfløj (vestfløjen).

Den østlige udstikkerfløj (nordfløjen) blev opført i 1437 ifølge afskrift af en bygningstavle: JESUS MARIA JOHANNES ANNO DOMINI MILLESIMO CCCCXXX SEPTIMO DOMUS HÆC IN JESU CHRISTI NOMINE EST CONSTRUCTA. Vestfløjens opførelstidspunkt er ikke kendt.

Ved ændringen af klostret til herregård, må man have opført den bygning, der føjede de to fløje sammen. Derudover har der været en østfløj, der var påhæftet nordfløjen, foruden der på et tidspunkt var bygget en mindre bygning på nordfløjen (nedrevet mellem 1784 og 1825). En staldbygning har udgjort sydfløjen.

I 1991 foretog Næstved Museum en arkæologisk eftersøgning af Sortebrødreklostret i Næstved (NEM 1991:125). Det fir-fløjede hovedanlæg, opført fra midten af 1200-årene til første årti af 1300-årene, fremkom i Sortebrødreanlægget. Kirken lå mod nord i anlægget, munkenes fløj mod øst, den verdslige fløj fremkom mod vest mod Slagkildevej og køkkenfløjen mod syd ved Ostenfeldt's Stiftelse. Hele anlægget var forbundet af en korsgang med fratergård midt i anlægget.

Ved en mindre undersøgelse i 1992 (NEM 1992:007) fandtes sydfløjens vestlige afslutning, der ikke var sammenbygget med vestfløjen, samt et ovanlæg med kappen beliggende udenfor fløjens sydmur. Østfløjen i det fir-fløjede anlæg

har dermed efter al sandsynlighed ikke været sammenbygget med sydfløjen.

Ved profilopmålinger (NEM 1991:001) i forbindelse med fjernvarmegennemføring til Ostenfeldt's Stiftelse skar grøften gennem tomten af den nedbrudte østlige økonomifløj til Sortebrødregård samt en sækning, der blev tolket som værende en kanal, der i middelalderen ledte vand fra Sortebrødresøen ned til andre søer længere mod syd under det nuværende Brandtsgade.

Målesystem.

Fixpunktet var K-16-9194, transformator NKE nr. 42 på Sortebrødrestrædets parkeringsplads, punkt i sydfacadens sokkel: 10.97 m DDN, system GI. Daglig anvendtes et punkt på Ostenfeldt's Stiftelses sokkel ved NV-hjørnet: kote 8.20 m DDN.

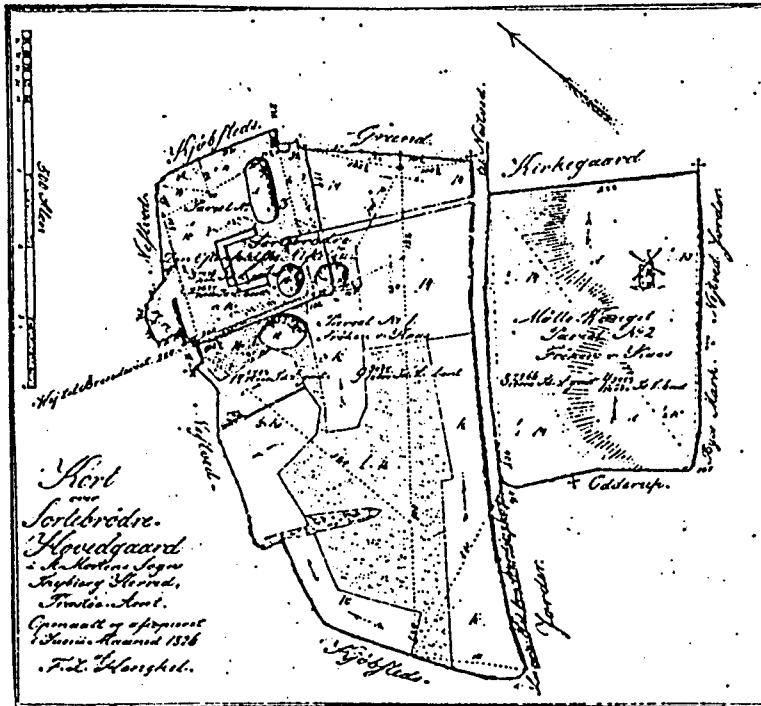
Feltet blev målt ind i forhold til Ostenfeldt's Stiftelse af landindspektør Otto Eriksen, Næstved.

Undersøgelsen.

Undersøgelsen fandt sted i dagene 21. til 24. april 1992. Udgravningerne blev foretaget af museumsassistent Peter Randrup Frederiksen og som daglig leder, cand.mag. Jette R. Orduna.

Maskingravningen udførtes af Jens Erik Petersen, Holme-Olstrup. Tildækningen blev foretaget af entreprenørfirmaet Kurt Pedersen, Næstved.

Undersøgelsen blev finansieret af Næstved kommunes tekniske afdeling.

Kort over Sortebrødregård, opmålt i juni 1826 af F.L.Hackel. Efter Nyrop-Christensen, 1978-79.

Der blev udlagt to felter (F og H) i området syd for Sortebrødreanlæggets parkeringsplads i Ostenfeldt's Stiftelsens østlige haveanlæg. Felt F, der var ca. 1.8 x 5 m, blev anlagt i det område, hvor 1437-udstikkerfløjens vestgavl, efter opmålinger foretaget i 1840, formodedes at være beliggende.

Felt H blev udlagt med det formål at ramme samme fløjs SØ-hjørne samt videreført mod øst for at ramme den kanal, der blev iagttaget ved profilopmålingerne tidligere i år (NÆM 1992:001).

Yderligere et mindre felt, felt K, blev gravet umiddelbart syd for felt F da SV-hjørnet ikke kom frem i felt F. Dette felt blev udgravet med håndkraft.

Felt F.

Feltet blev anlagt ca. 7.5 m fra Ostenfeldt's Stiftelsens NØ-hjørne, udmålt efter opmålingerne af udstikkerfløjene fra 1835.

Feltet var gennemskåret af flere kloak-, gas og elkabelnedlægninger samt drænrør. Rødderne af en podet hængeelm måtte ikke skades og derfor blev en meter nordligst i feltet udgravet med håndkraft.

I feltet fremkom en velbevaret kassemur, FA, bestående af skifters højde. Et skifte i østvæggen lå som en art trin udfor selve muren. Henover og ved siden af kassemuren lå en del store marksten, der må hidrøre fra nedbrydningen af den bygning, der føjede de to udstikkerfløje sammen. Vestligt for kassemuren var rester to gulvlag; det øverste bestod af ler med teglbrokker og trækul, gulvet under, FB, bestod af munkesten lagt i ler. Der fremkom ingen daterende genstande i gulvlagene.

På G. Kretz' tegning af Sortebrødregård fra omkring 1835 (se forsiden), ses i sammenbygningen, tæt op ad den østlige udstikkerfløjs vestmur, en dør, og teglgulvet må hidrøre fra denne gennemgang, tværs igennem bygningen. At gangen har gået tværs igennem, ses på plantegningen over kælderetagen fra ca. 1835.

Den fremdragne kassemur kunne følges i ca. 8 meters længde gennem felt F og til det sydvestre hjørne i felt K. Ifølge opmålingerne fra 1835 har udstikkerfløjen dog kun været 7.5 meter bred, udvendigt målt, og murforløbet må derfor have fortsat mod nord. Udstikkerfløjens nordvestre hjørne fremkom ikke entydigt, kun 4 fastgjorte munkesten oveni kassemuren indicerede, hvor hjørnet må have været placeret.

Der blev opsamlet meget få genstande i felt F. En tagtegl havde stemlet SP i en nøgle og typen og udformningen daterer tagteglten til 14-1500-årene. Tagteglten blev fremstillet på Sct. Petri teglværk i Lübeck. Herudover blev der fundet fajanceskår fra 1600-årene samt fragmenter af stjertpotter fra 16-1700-årene.

Der blev udlagt to felter (F og H) i området syd for Sortebrødreanlæggets parkeringsplads i Ostenfeldt's Stiftelsens østlige haveanlæg. Felt F, der var ca. 1.8 x 5 m, blev anlagt i det område, hvor 1437-udstikkerfløjens vestgavl, efter opmålinger foretaget i 1840, formodedes at være beliggende.

Felt H blev udlagt med det formål at ramme samme fløjs SØ-hjørne samt videreført mod øst for at ramme den kanal, der blev iagtaget ved profilopmålingerne tidligere i år (NÆM 1992:001).

Yderligere et mindre felt, felt K, blev gravet umiddelbart syd for felt F da SV-hjørnet ikke kom frem i felt F. Dette felt blev udgravet med håndkraft.

Felt F.

Feltet blev anlagt ca. 7.5 m fra Ostenfeldt's Stiftelsens NØ-hjørne, udmålt efter opmålingerne af udstikkerfløjene fra 1835.

Feltet var gennemskåret af flere kloak-, gas og elkabelnedlægninger samt drænrør. Røderne af en podet hængeelm måtte ikke skades og derfor blev en meter nordligst i feltet udgravet med håndkraft.

I feltet fremkom en velbevaret kassemur, FA, bestående af en kerne af mørtel med natursten iblandet. Omkring kernen stod en meget fin mur af munkesten bevaret i indtil 3 skifters højde. Et skifte i østvæggen lå som en art trin udfor selve muren. Henover og ved siden af kassemuren lå en del store marksten, der må hidrøre fra nedbrydningen af den bygning, der føjede de to udstikkerfløje sammen.

Vestligt for kassemuren var rester to gulvlag; det øverste bestod af ler med teglbrokker og trækul, gulvet under, FB, bestod af munkesten lagt i ler. Der fremkom ingen daterende genstande i gulvlagene.

På G. Kretz' tegning af Sortebrødregård fra omkring 1835 (se forsiden), ses i sammenbygningen, tæt op ad den østlige udstikkerfløjs vestmur, en dør, og teglgulvet må hidrøre fra denne gennemgang, tværs igennem bygningen. At gangen har gået tværs igennem, ses på plantegningen over kælderetagen fra ca. 1835.

Et hjørne fremkom ikke i feltet: det nord-vestlige hjørne må ligge omtrent i hækbeplantningen ved parkeringspladsen. På grund af denne beliggenhed var det ikke muligt at fremdrage dette.

Der blev opsamlet meget få genstande i felt F. En tagtegl havde stemlet SP i en nøgle og typen og udformningen daterer tagteglen til 14-1500-årene. Tagteglen blev fremstillet på Sct. Petri teglværk i Lübeck. Herudover blev der fundet fajanceskår fra 1600-årene samt fragmenter af stjertpotter fra 16-1700-årene.

Felt K.

For at ramme et hjørne af 1437-udstikkerfløjen udlagdes et mindre felt syd for felt F. Da udstikkerfløjen ifølge 1835-opmålingerne var af omtrent samme bredde som udstikkerfløjen under Ostenfeldt's Stiftelse, 9.5 m, blev feltet anlagt umiddelbart over selve hjørnet. Feltet var ca. 1.5 x 2 meter.

Mindre end 0.2 m under den nuværende overflade og direkte under afretningssandlag og stabilgrus, fremkom resterne af SV- hjørnet af 1437-udstikkerfløjen.

Grunden til, at hjørnet, KB, endnu stod i dette niveau, må skyldes den meget store marksten, der dannede selve hjørnesteinen. Ovenpå denne var endnu et lag mørtel, der viser, hvor kassemurens vestlige afgrænsning har været. Muren har været ca en meter bred.

Sydligst i feltet var mindst tre skifter munkesten, lagt i et lavere niveau end den store hjørnestein. Disse munkesten må være resterne af sammenbygningsfløjen.

Mod øst fortsatte muren i form af marksten sammenholdt af mørtel og med et skifte munkesten henover.

Omkring hele fundamentet lå et sandlag, KC, hvori fremkom enkelte jydepottefragmenter.

Felt H.

Felt H blev udlagt med det formål at ramme 1437-udstikkerfløjens sydøst-hjørne for at fastslå fløjens længde.

I H. Nyrop-Christensens artikel: Sortebrødregård. En teaterbygning i Næstved, publiceret i Historisk Samfund for Præstø amt, årbog 1978-79, findes flere afskifter af brandtaksationer med angivelse af antal fag i de forskellige fløje på Sortebrødregård.

Ifølge 1826-brandtaksationen var nordfløjen i Sortebrødregård 11 fag og indeholdt køkken med brønd, kamre og værelser i kælderen, samme nordfløj beskrives yderligere som værende 20 fag lang og 12 1/4 alen dyb og indeholdt lade og lo med indkørsel i den østre ende.

I brandtaksationen fra 1784 er nordfløjen (sammenføjningen) 7 fag og selve nordfløjen 33 fag, hvilket svarer til, at fløjen er 35 alen lang og 12 1/4 alen bred, det vil sige 22 m lang og 7.5 meter bred (p. 13 til 15).

Som det klart fremgik af undersøgelserne i felt F og K var bygningen bredere; udvendigt 9.5 m bred, indvendigt 7.5 m bred og derfor var længdeangivelsen på fløjen usikker.

Felt H blev anlagt således at hvis 1437-udstikkerfløjen var 22 meter lang, ville sydøst-hjørnet falde indenfor feltets afgrænsning.

Da der ved fjernvarmenedgravningerne i 1992 (NEM 1992:001) blev fundet spor af en formodet kanal fra Sortebrødresøen mod de øvrige to søer længere mod syd, var det ligeledes

et ønske, at få bekræftet, at der var tale om en kanal og feltet fortsatte derefter i en søgegrøft indtil kanalens forløb fremkom i grøften.

I feltet fremkom 1437-udstikkerfløjens sydøst-hjørne bestående af ØV-fundamentet HS opbygget af store marksten lagt i ler/mørtel med enkelte teglsten endnu in situ. Fundamentet var delvis skåret af en drænledning. Syd for fundamentet og dermed udenfor bygningen, lå et lerlag HZ med mange brokker og mørtel.

NS-fundamentet HP bestod af store marksten lagt i ler/mørtel. Henover stenene var et skifte munkesten, lagt i mørtel, endnu bevaret (indvendig mur). Selve hjørnet var delvis fjernet ved anlæggelsen af det moderne gulv/underlag HM og fremstod ikke tydeligt, men bestod af enkelte store marksten lagt i mørtelbrokker med munkesten endnu i hjørnet. Disse teglsten må have fungeret som gulv i det indvendige hjørne. Gulvet indvendigt bestod af en pikstensbrolægning, HR, lagt direkte på sand.

Syd for SØ-hjørnet af udstikkerfløjen fremkom fundamentet HV som er resterne af den fløj, der har været bygget til udstikkerfløjens østlige del. Markeringen af fløjen er tydelig på muren på Kretz's tegning fra 1835 (se forside). Samme fundament fremkom ligeledes i fjernvarmenedgravningen (NÆM 1992:001).

Udstikkerfløjens SØ-hjørne, var som nævnt, fjernet i forbindelse med anlæggelsen af et sandsynligt kalkbrændingsanlæg, HM, bestående af genanvendte munkesten anlagt som gulv. Henover dette underlag var et kraftigt mørtel/kalklag. Nord- og vestligt i anlægget var rester af eventuelle indfyringshuller, HO og HN. HO fremstod som et mørtellag med lerklining og trækul i en halvcirkulær bue udenom. HN bestod af en stor marksten med trækul i en halvcirkulær bue. Dette anlæg var indrammet af munkesten. Keramik opsamlet umiddelbart under/i HO daterer anlægget til 1800-årene og det har sandsynligvis været i brug i forbindelse med opførelsen af Ostenfeldt's Stiftelse i 1840. Nedbrydningslaget HT lå under anlægget HM.

Ved undersøgelsen i felt H fremkom kun enkelte keramikskår, fortrinsvis af stjertpotter fra 16-1700-årene. Et enkelt stykke Ostindisk porcelæn med chokoladebrun yderside og håndmalet blå indvendig dekoration fra ca. 1750 samt et enkelt klinket fragment af et hornmalet fad var særlig interessante.

Østligere i feltet sås en større nedgravning HC, som et påfyldt sandlag. Nedgravningen viste sig at have forbindelse til en drængrøft, HF som lå i det oprindelige undergrundssand HE.

Kanalen HA var beliggende ca. 13 meter øst for udstikkerfløjens SØ-hjørne. Kanalen, der har ført vand fra Sortebrødresøen til en af de to øvrige sløjfede søer nær Brandtsgade, bestod af to rækker marksten, der stod med 0.4 - 0.5 meters afstand. Kanalen var nedgravet i undergrundssandet, der enkelte steder indeholdt teglstumper. Kanalen var straks vandførende igen, men kun indenfor markstensafgrænsningen. Der var ingen slamaflejringer i bunden af kanalen. Hvornår kanalen blev sløjfet lod sig ikke fastslå: kun et enkelt skår (fra 15-1600-årene) fremkom i fyldlaget over kanalen, HB, der bestod af sandblandet muld med tegl- og mørtelbrokker.

Sammenfatning.

Sortebrødreklostrets østlige udstikkerfløj udgjorde efter klostrets omdannelse til herregård i midten af 1500-årene den nordlige fløj i byggeriet. Udstikkerfløjen blev opført i 1437 at dømme efter afskriften af en bygningstavle, der tidligere sad på udstikkerfløjen. I felt F fremkom den vestlige gavl og i et mindre felt, K, fandtes bygningens SV-hjørne.

Murene har været opført på hovedstore marksten (en stærkere fundering ikke har været nødvendig fordi undergrunden i området består af sand og ler) og murene bestod af kassemure med en murkerne af mørtel og marksten og mure af munkesten, der var bevaret i indtil 3 skifters højde.

I felt H, østligere i området, fremkom 1437-udstikkerfløjens SØ-hjørne i form af fundamentssten, enkelte steder med et skifte munkesten bevaret. Et nyere kalkbrændingsanlæg havde delvist ødelagt selve hjørnet. Ud for hjørnet løb i sydlig retning fundamentet til den bygning, der ifølge Kratz' tegning har været bygget på udstikkerfløjen. Ca. 13 meter østligt for hjørne, fandtes en ca. 0.4 - 0.5 meter bred kampestenssat kanal, der har ledt vand fra Sortebrødresøen til en af de to sydlige søer.

1437-fløjen har været 7.5 m bred og 22 meter lang i udvendige mål og da kassemuren overalt har været 1 - 1.05 m bred var de indvendige mål 5.5 x 20 meter. Kassemuren fortsatte uafbrudt mod nord udover den bredde på 7.5 meter, der angives på opmålingen fra 1835, og udstikkerfløjen må derfor formodes at have været forbundet med hovedanlæggets østfløj enten ved en mur eller en mindre tilbygning.

Kanalen HA var beliggende ca. 13 meter øst for udstikkerfløjens SØ-hjørne. Kanalen, der har ført vand fra Sortebrødresøen til en af de to øvrige sløjfede søer nær Brandtsgade, bestod af to rækker marksten, der stod med 0.4 - 0.5 meters afstand. Kanalen var nedgravet i undergrundssandet, der enkelte steder indeholdt teglstumper. Kanalen var straks vandførende igen, men kun indenfor markstensafgrænsningen. Der var ingen slamaflejringer i bunden af kanalen. Hvornår kanalen blev sløjfet lod sig ikke fastslå: kun et enkelt skår (fra 15-1600-årene) fremkom i fyldlaget over kanalen, HB, der bestod af sandblandet muld med tegl- og mørtelbrokker.

Sammenfatning.

Sortebrødreklostrets østlige udstikkerfløj udgjorde efter klostrets omdannelse til herregård i midten af 1500-årene den nordlige fløj i byggeriet. Udstikkerfløjen blev opført i 1437 at dømme efter afskriften af en bygningstavle, der tidligere sad på udstikkerfløjen. I felt F fremkom den vestlig gavl og i et mindre felt, K, fandtes bygningens SV-hjørne.

Murene har været opført på hovedstore marksten (en stærkere fundering ikke har været nødvendig fordi undergrunden i området består af sand og ler) og murene bestod af kassemure med en murkerne af mørtel og marksten og mure af munkesten, der var bevaret i indtil 3 skifters højde.

I felt H, østligere i området, fremkom 1437-udstikkerfløjens SØ-hjørne i form af fundamentssten, enkelte steder med et skifte munkesten bevaret. Et nyere kalkbrændingsanlæg havde delvist ødelagt selve hjørnet. Ud for hjørnet løb i sydlig retning fundamentet til den bygning, der ifølge Kratz' tegning har været bygget på udstikkerfløjen. Ca. 13 meter østligt for hjørne, fandtes en ca. 0.4 - 0.5 meter bred kampestenssat kanal, der har ledt vand fra Sortebrødresøen til en af de to sydlige søer.

1437-fløjen har været 9.5 m bred og 22 meter lang i udvendige mål og da kassemuren overalt har været 1 - 1.05 m bred var de indvendige mål 7.5 x 20 meter (150 m² etageareal).

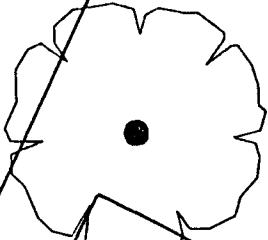
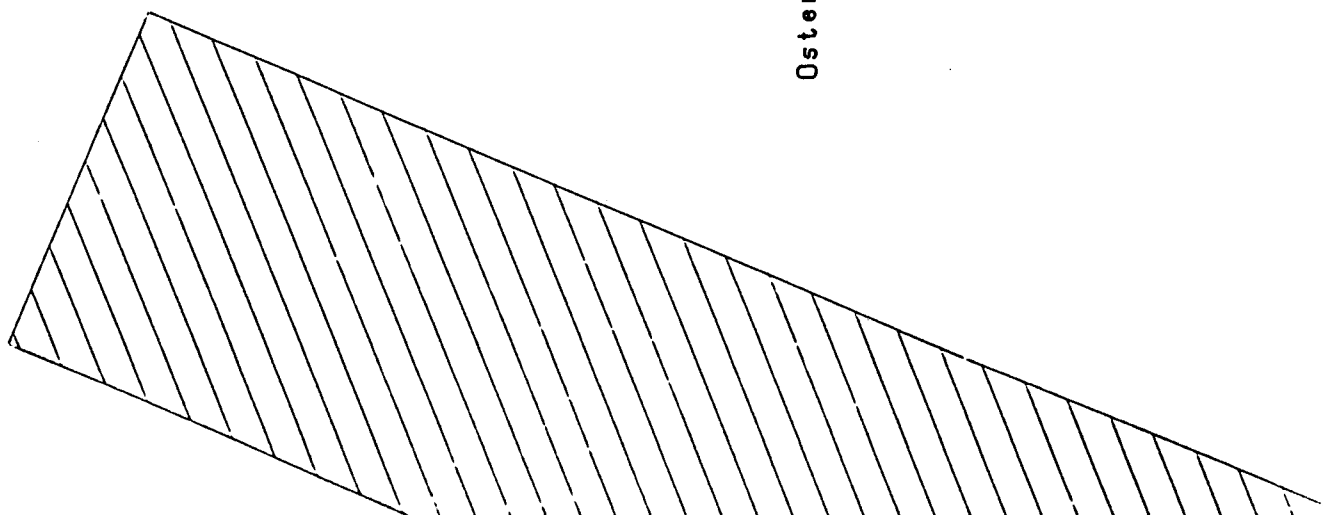
Lagbeskrivelser.

- HA Kanal bestående af sand og afgrænset af marksten. Kanalen har været 0.4 - 0.5 meter bred og er stadig vandførende.
- HB Opfyldningslag over kanal HA bestående af sandblandet muld med teglbrokker og mørtel.
- HC Påfyldt sandlag.
- HD Græs/muldlag.
- HE Oprindelig undergrund af sand/ler.
- HF Drænrør.
- HH Muldlag med meget få brokker.
- HJ Muld med nedbrydningsaffald.
- HK Sandblandet ler/undergrund.
- HL Stabilgrus.
- HM Gulv/underlag bestående af genanvendte munkesten med et kraftigt kalk/mørtellag over.
- HN Indfyringshul, evt. til brænding af kalk.
- HO Indfyringshul evt. til brænding af kalk.
- HP Fundament bestående af store marksten lagt i ler/mørtel. Henover ligger et skifte munkesten(indv. mur.)
- HR Indvendig brolægning lagt i sand med enkelte teglbrokker og trækul.
- HS Fundament bestående af marksten lagt i ler/mørtel, enkelte teglsten endnu in situ.
- HT Nedbrydningslag bestående af teglbrokker og mørtel/ler.
- HV Fundamentssten fra bygningens SØ-hjørne, forrykket i forbindelse med anlæggelsen af HO/HM.
- HX Fundament af marksten til tidligere østfløj på Sortebrødregård.
- HZ Lag bestående af ler med meget mørtel samt teglstumper.

Tegningsliste.

1	Felt F, fladetegning.	1:20
2	Felt K, fladetegning.	1:20
3	Felt H, fladetegning.	1:20
4	Felt H, fladetegning.	1:20
5	Felt H, fladetegning.	1:20
6	Felt H, nordprofil.	1:20
7	Felt H, nordprofil.	1:20
8	Felt F, K og H indplaceret i forhold til Ostenfeldt's Stiftelse. Opmålt af Otto Eriksen.	

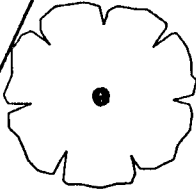
NÆM 1992:016

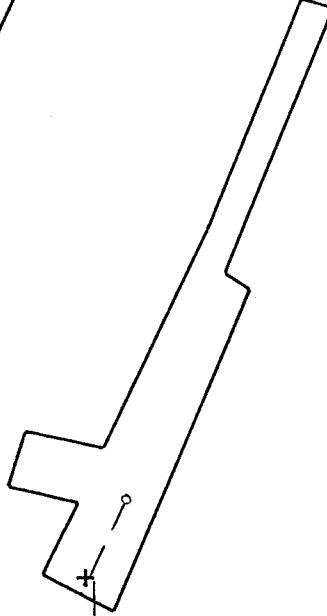
Felt F

Felt K

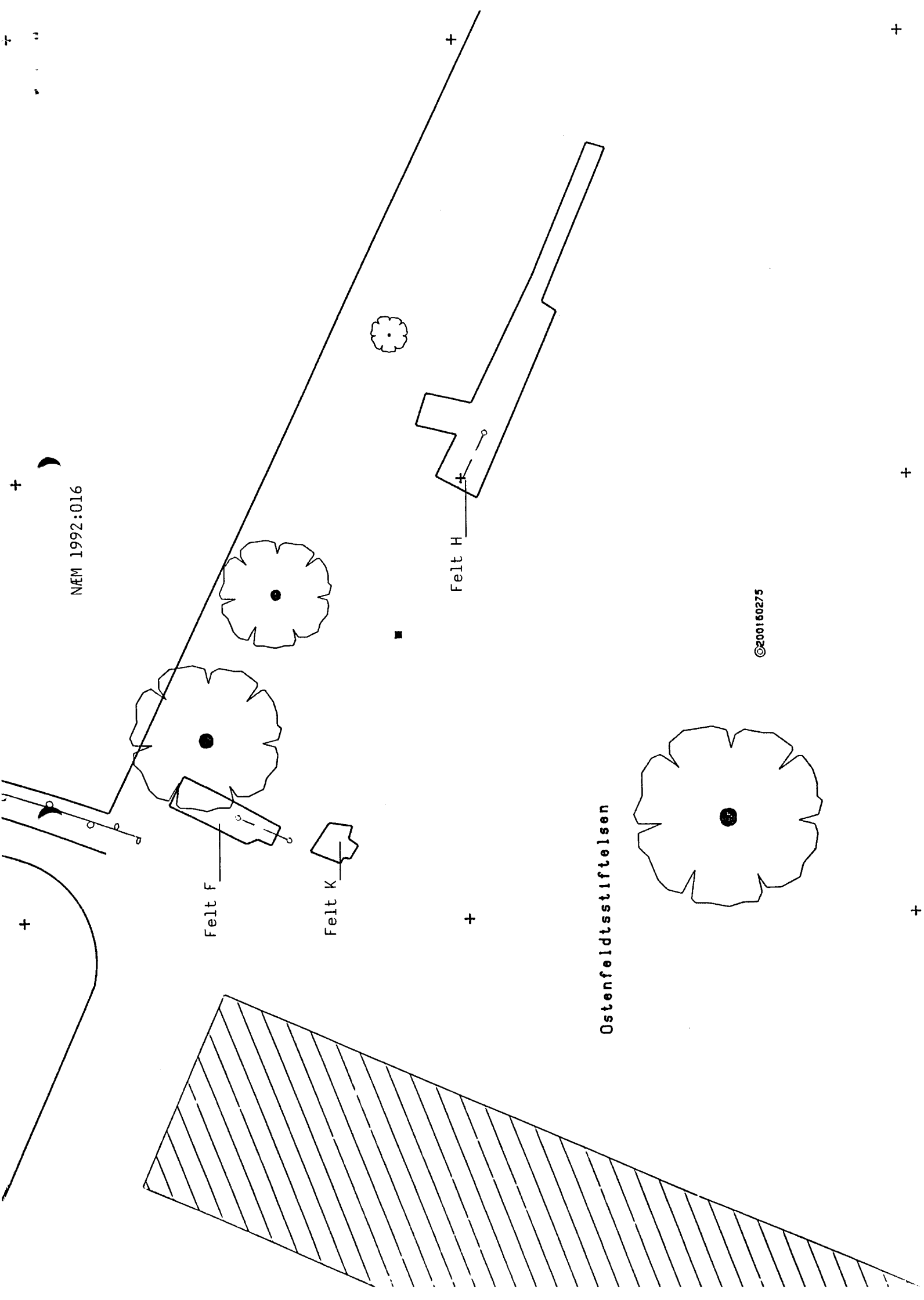

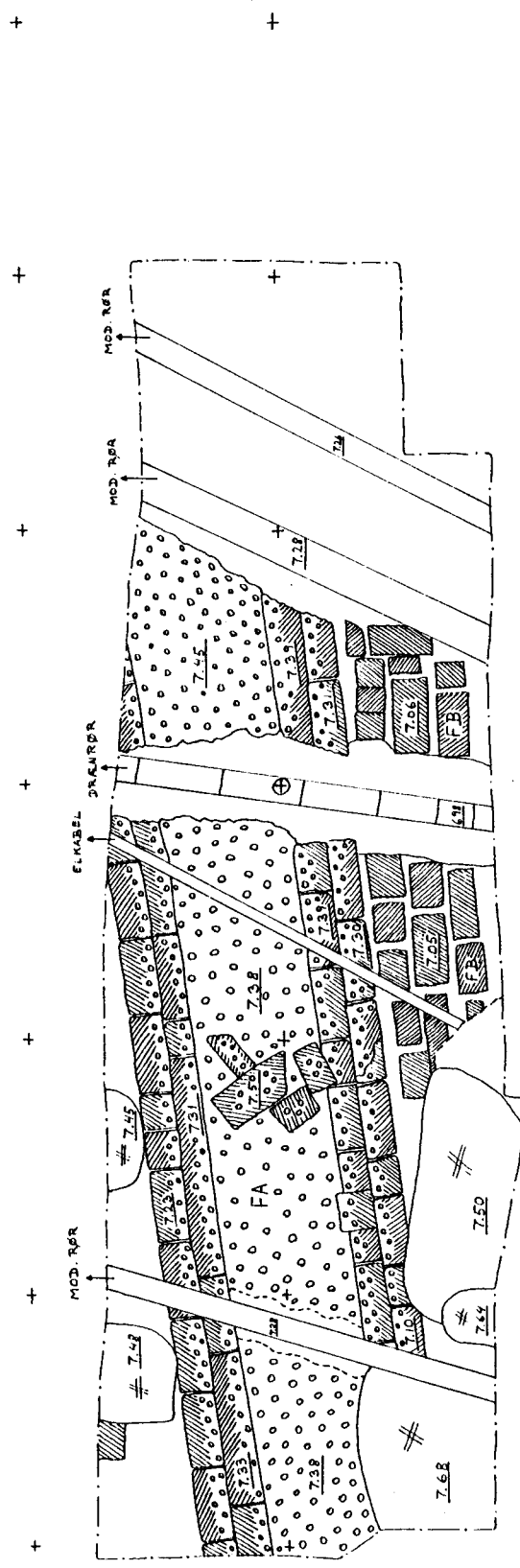
Felt H

Ostenfeldsstiftelsen

©200160275

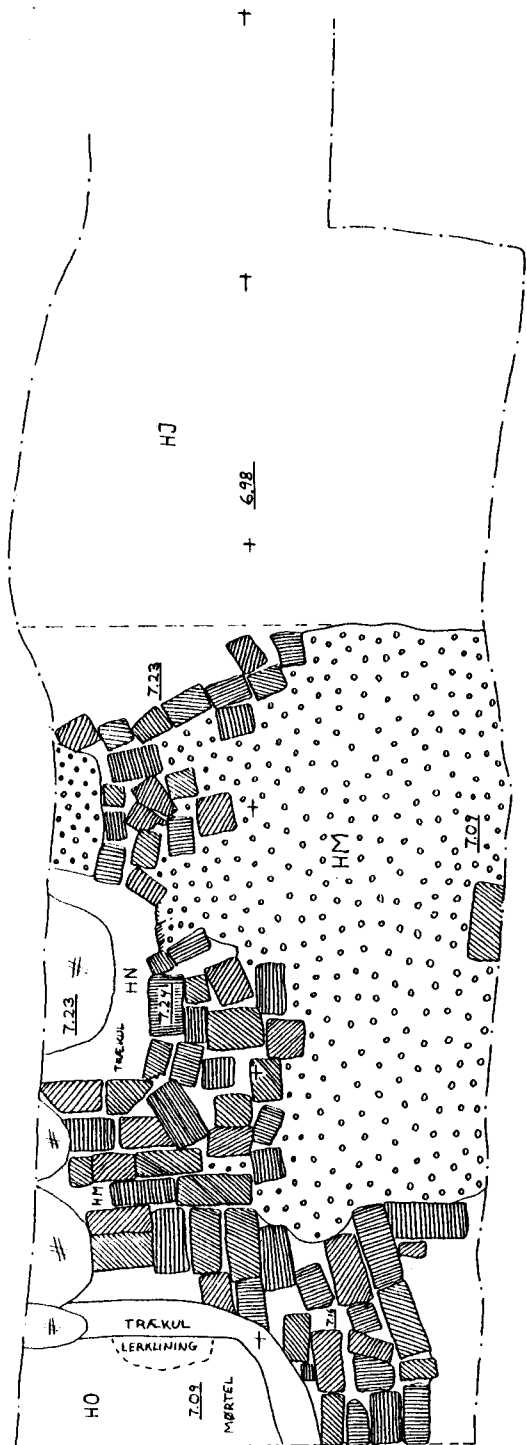

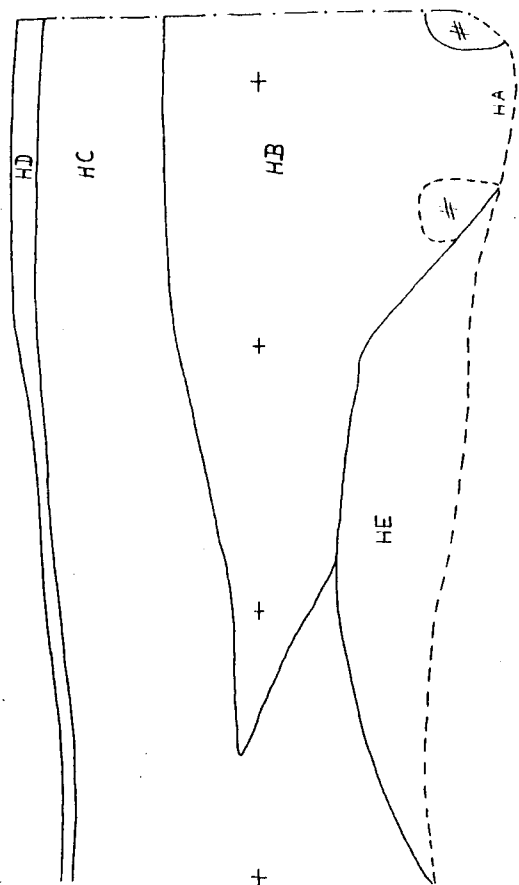
SORTEBRØDRE
 NÆM 1992:016
 FELT F. 1:20
 28-4-92 JRO

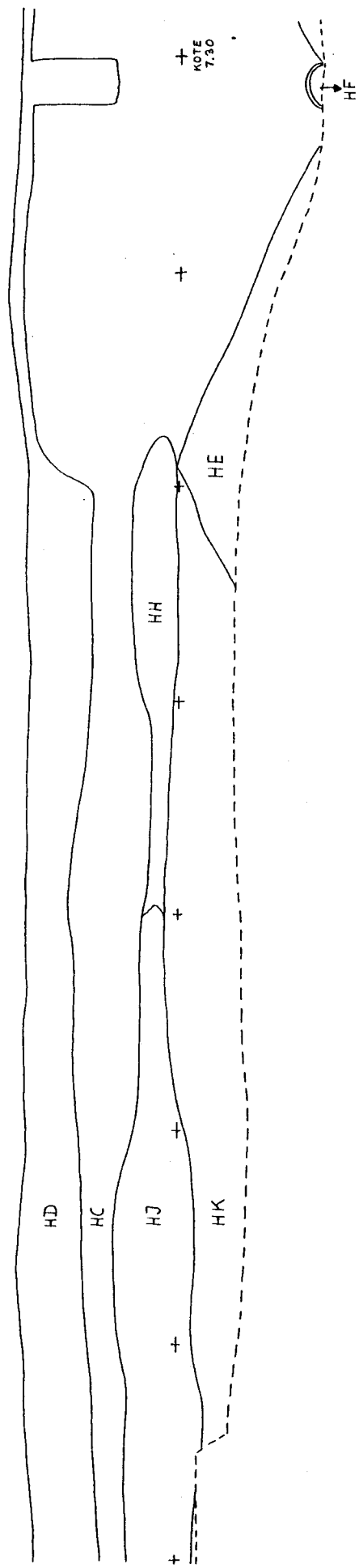

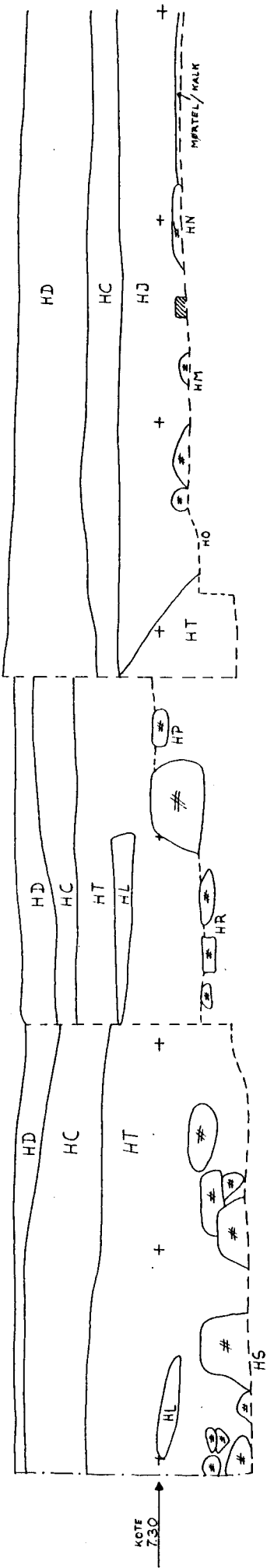
SORTEBRØDRE
 NÆM 1992:016
 FELT H: 1:20
 22-4-92 JRO

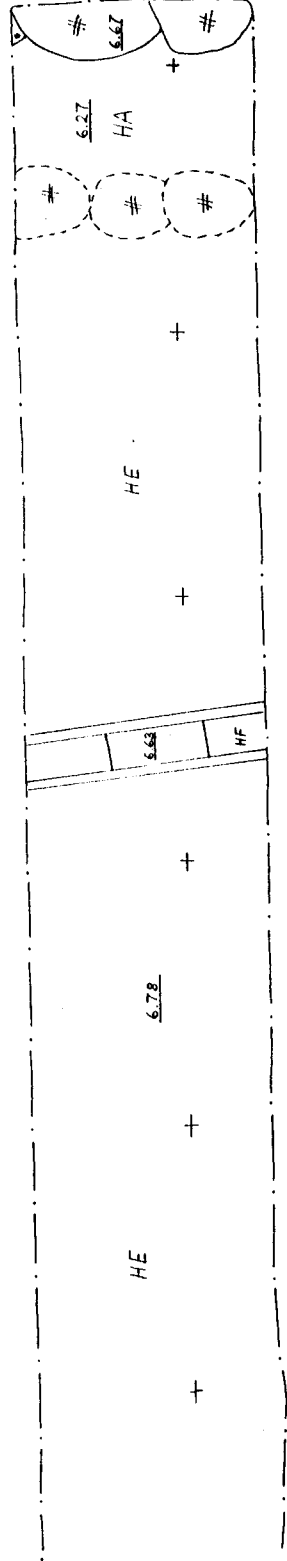
SORTEBRØDRE
 NÆM 1992:016
 NORDPROFIL FELT H.
 1:20 JRO

SORTEBRØDRE
 NÆM 1992:016
 NORDPROFIL FELT H.
 1:20 JRO

SORTEBRØDRE
 NÆM 1992:016
 NORDPROFIL FELT H.
 1:20 JRO

SORTEBRØDRE
 NÆM 1992:016
 FELT H. 1:20
 22-4-92 JRO

Fotoliste**NÆM 1992:016**

S/H	Dias	Motiv	Set fra
92:04:02			
	1	Felt F	S
3	3	Felt F	S
5	4	Felt H, HS	V
	6	Felt H, HS	V
6	7	Felt H, HP	S
8	9	Felt H, HP	S
9	10	Felt H, HM	Ø
11	12	Felt H, HM	Ø
12	13	Felt H	Ø
	15	Felt H	Ø
	16	Felt H	Ø
14	1	Felt K	V
	3	Felt K	V
15	4	Felt K	N